HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

גמ' תמורת עולה תמורת שלמים גרסי' וע"ג **ותמורת שלמים: ור' יוסי קסבר אי אמינא תמורת עולה ושלמים כו'.** (ג) ור' יוסי אמר לך קסבר אי גברא אי אמינא (ד) הא' ליתנא תמורת עולה ושלמים תהוי קדושה ולא קריבה וטעה בהכי דסבר אימא תמורה אכל חד וחד ותהוי קדושה

גמורה ליקרב הלכך אע"ג (ה) דאמינא בהא ליתנא לתרוייהו איכוין הוה ליה כאומר לא תחול זו אלא אם כן אלה זו (ו). לשון ירושלמי דר' מאיר (ז) סבר הא' גברא דאמר תמורת עולה ותמורת שלמים (ח) הוא דקטעי דקסבר אי לא אמינא כו' הוא דהדר ביה והתניא ביניותא דפלוגתייהו בהכי (ט) ר' יוסי היינו רבנן דהא ודאי כי אמרי רבנן נמי דחלו תרוייהו לא אמרי אלא היכא דמתחלה נתכוין לכך דבנמלך כ"ע מודו דאין (י) דבריו האמרוים כלום דודאי לא מצי לאימלוכי הס"ד ואמ"כ מ"ה ר' יוסי וכו' מודו הס"ד: (יא) ד"ה בהכי וכו' דקתני בפירקא קמא דף יא ע"ב אפ"ה בתליה: (יב) ד"ה שון וכו' מילתא דפשיטא היא דהא ר"מ:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ורבי יוסי קסבר אי אמינא תמורת: (ב) שם קמ"ל (מ"ר) מז"מ וז"ב גי' רש"י והתניא: (ג) רש"י ד"ה ור' יוסי וכו' ושלמים כו' כלומר ור' יוסי וכו' בהכי הס"ד וא"כ מ"ה דברי ר"מ דאין דבריו האמרוים כלום דודאי לא מצי לאימלוכי הס"ד ואמ"כ מ"ה ר' יוסי וכו' מודו הס"ד: (ד) ד"ה בהכא וכו' דקתני בפירקא קמא דף יא ע"ב אפ"ה בתליה: (ה) ד"ה שון וכו' מילתא דפשיטא היא דהא ר"מ:

הגהות הגר"א

[א] גמ' קמ"ל. גרס"י ל"א דר"י סבר אי לא אמינא תמורת עולה תמורת שלמים בכהי הדרי הוא דהדר בי והתניא האומר תמורת עולה ושלמים דבריו קיימים תמורת עולה תמורת שלמים ה"ז תמורת עולה דר"מ כו' עד ה"ז תמורת עולה ת"ר:

רבינו גרשום

לישנא אחרינא. שניה נמי חיילא ור' יוסי סבר אי אמר תמורת עולה ושלמים ולא אמר תמורה נמי אשלמים הוה אמינא קדושה לשם תמורת שלמים ואין קרי' דמיה לתמורת שלמים כיון דלא אמר תמורה נמי אשלמים קמ"ל דמשו"ה קאמר נמי תמורת שלמים דליקרב נמי אשלמים. ל"א מפרש כלישנא קמא טעמא דר' מאיר ור' יוסי: **אלא** בדין **הוא.** דתמורת עולה ושלמים בעי מימר ובהכי סגי ליה אלא כיון דאמר תמורת עולה תמורת שלמים משום הכי בדקנן ליה כו': **והתניא.** סיוענא: הרי זו תמורת עולה כו': **ר' יוסי היינו חכמים.** דכיון דאמר דבריו קיימים הכי נמי סבר דתימכר ויביא כו': **ברבנן אין ודאי והא** קמ"ל דמאן חכמים ר' יוסי: **ת"ר האומר בהמה זו חציה תמורת עולה כו'.** (הילוכה) [פירושא] כבריתא דלעיל דחכמים היינו ר' יוסי אלא שמקצר הברייתא: **כולה תקרב עולה.** דכיון דאמר חציה עולה תפסה קדושה בכולה דברי ר"מ דהכא אמרינן ודאי אתיה תפוס לשון ראשון: **ור' יוסי אמר תמות.** דחיילא קדושת שניהם עליה וכיון דאינו מחוייב חטאת [והוי כחטאת שפחו בעלייה] (הוי כחטאת שכיפרו בעלייה) שכמו כן נשתייר זה שאינו צריך לו דאינו מחוייב חטאת הלכך תמות: **ומודין באומר חציה חטאת תחלה ואח"כ חציה עולה שתמות.** דאפילו לר"מ דאמר תפוס לשון ראשון כיון דאמר תחלה חציה חטאת והוא אינו מחוייב חטאת הוי כחטאת [שכיפרו] בעלייה תמות: **מהו דתימא הינו טעמא דר"מ.** דאמר תקרב עולה דקסבר חטאת (מעורבת) [מעורבת]

קריבה כשאמר חציה עולה וחציה חטאת ואפילו כי אמר כו': **קדושה ואינה קריבה.** ותימכר ויביא בדמי חציה שלמים: **ועושה תמורה.** משום דזכר הוא דחזי לעולה לקדושת הגוף: (עושה תמורה) **ותמורה כיוצא בה.** דתימכר ויביא בדמי חציה תמורת עולה ובדמי חציה תמורת שלמים. **מני ר' יוסי היא.** דאמר דבריו קיימים: **פשיטא.** דודאי ר' יוסי היא: **דמהו דתימא תמורתה תיקרב.** דאתמורה לא הזכיר בה לא עולה ולא שלמים אלא הרי זו תמורת זו: **קמ"ל.** דלא קרבה דמאי שנא היא דלא קרבה משום דהויא לה קדושה דחויה מהקרבה דיש לה ב' שמות תמורה נמי אתיא מכח קדושה דחויה ולא קרבה: **הקדיש חצייה.** חלקו וחזר ולקח חציה אחר מחברו והקדיש: **קדושה ואינה קריבה.** משום דבשעה שהקדיש חלקו לא היתה כולה שלו ולא תפס לה קדושת הגוף: **ועושה תמורה.** והא ראויה היא לשם זבח שירצה ותמורתה כיוצא בה ותימכר ויביא בדמיו כו':

אמר ר' יצחק בר יוסף אמר ר' יוחנן הכל מודים כו'. כך היא השיטה לר' יצחק בר יוסף דטעמא דר"מ לאו משום תפוס לשון ראשון ומי אמר תמורת עולה ושלמים אפי' ר"מ מודה דתרוייהו חיילי (יג) ולא פליג ר"מ אלא בתמורת עולה תמורת שלמים (יד) דמפרש מדהוה ליה למימר תמורת עולה ושלמים כו' ור' יוסי סבר אי אמינא תמורת עולה ושלמים קדושה ואינה קריבה כלומר לא יוכל להקריבה דאפי' הוי תמורת עולה וחציה הוי תמורת שלמים אימא תמורת עולה תמורת שלמים ותקרב לפיכך תחול אתרוייהו דלשניהם נתכוון: **האומר** בהמה זו חציה תמורת עולה חציה תמורת שלמים כולה תיקרב עולה דברי ר"מ. (טו) ת"ר לרבי יצחק בר (טז) יוסי דאמר טעמא דר"מ מדהוה ליה למימר ולא משום תפוס לשון ראשון הכא לא שייך למימר מדהוה ליה למימר וא"כ אמאי תקרב עולה וכן במתני' דקתני היא שלמים כולה תקרב עולה דאמר ר"מ הרי זה ולד שלמים ה"ל לא שייך למימר מדהוה ליה למימר וי"ל דדוקא כי אמר תמורת עולה תמורת שלמים דמשמע דסותר דבריו אם ולאי אנו צריכין להאי טעם מדהוה ליה למימר דאי לאו האי טעמא ה"א דשניהם נתכוון לתן דרך אחד לסתור דבריו כ"כ לפיכך אנו צריכין להאי טעמא דמדהוה ליה למימר תמורת עולה ושלמים ואמר תמורת עולה תמורת שלמים דעתו שתחול זו ואמ"כ תחול זו אבל מתני' דתרי גופין נינהו ואין זו סתירה דאיכא למימר דעתו אתרוייהו וכן הכא נמי אין זו סתירה כיון דמפרש תליין אין אנו צריכין להאי טעמא דמדהוה ליה למימר דבלאו הכי נמי איכא למימר דדעתיה אתרוייהו ומיד שאמר חציה תמורת עולה חיילא אכולה וכן במתני' מיד שאמר היא שלמים חיילא קדושה אולד ול"ע בפ"ב דזבחים (דף ל:) גבי כזית וכזית וא"ת היכי קאמר ר"מ כולה תיקרב עולה הא ר"מ כר' יהודה סבירא ליה בפ"ק (לעיל יא:) דאם אמר רגלה של זו עולה אין כולה עולה ואי משום דמודה ר' יהודה בדבר שהנשמה תלויה בה וחציה היינו הנשמה תלויה בה היא הא אמר בפ"ק (שם.) דהני מילי תחלת הקדש אבל תמורה לא חיילא אפילו בדבר שהנשמה תלויה בו דאין ממיירין

כיוצא

איברין בשלמים וי"ל דר"מ סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא סבר לה כוותיה דאם אמר רגלה של זו עולה אין כולה עולה ופליג עליה דכי היכי דבתחלת הקדש חיילא אכולה בדבר שהנשמה תלויה בו הכי נמי כי אמר תמורה אחבר שהנשמה תלויה בו חיילא אכולה כר' יוסי דמדמה תמורה לתחלת הקדש כדתנן בפ"ק (שם י.) א"ר יוסי והלא במוקדשין האומר רגלה של זו עולה כולה עולה אף כשאמר רגלה של זו תחת זו תהא כולה תמורה תחתיה ה"נ סבירא ליה לר"מ דכי היכי דחייל תחלת הקדש אכולה בדבר שהנשמה תלויה בו הכי נמי תחול תמורה אכולה ור' יהודה סבר דאין תמורה חלה אחבר כלל אפילו בחבר שהנשמה תלויה בו אע"ג דבתחלת הקדש מודה בדבר שהנשמה תלויה בו וטעם כדפי' בפ"ק (דף יא.) או משום דדרים בהמה בבהמה או משום דמקש תמורה למעשר מה מעשר קרבן יחיד כו' אי נמי י"ל דכי אמר חציה אפילו ר' יהודה מודה דיש לחלק בין חציה לחבר שהנשמה תלויה בו דהכי נמי אנו צריכין לחלק לרבי יוסי דאמר ולא שלימין בהן ובחציה מודה דמימר כאשר אפרש בסמוך בעזרת השם: **רבי** יוסי אומר תמות. פירש"י דאף בגמר דבריו אדם נתפס ואיתו אינו מחוייב חטאת הלכך תמות וקשה היכי חיילא קדושת חטאת עליה כלל דאמר בנדרים (דף ו.) דאפילו אמר על הבהמה הרי זו חטאת אם אינו מחוייב חטאת לא אמר כלום לפיכך פר"י דהכא מיירי דאמר וחציה תמורת חטאת וה"ג בתוספ' [פ"ג ע"ש] בהמה זו חציה זו תחת עולה וחציה זו תחת חטאת תיקרב עולה ר' יוסי אומר תמות וטעם דר' יוסי משום דשניהם חיילי וכיון דאיכא עליו תמורת חטאת למיתה אזלא: **מהו** דתימא נהי דהיא לא קרבה תמורתה תיקרב. וא"ת היכי ס"ד לומר כן דאשב תמורה נופי מהניא דאתא מחמתיה וי"ל דמהו דתימא דאין דעתיה שתהא התמורה חציה עולה וחציה שלמים יז אלא מדעתא שתהא כולה תמורה יח) או תחת חציה של עולה או תחת חציה של שלמים והוי קריבה ומע"ג דבפ"ק (לעיל י.) קאמר רבי יוסי דאין ממיירין בהמה שלימה בחבירתה ולא בחציה מודה דאם אמר בהמה זו של חולין תחת חציה של זו דחיילא והיינו האי דפריש לעיל דאינך לחלק בין חציה לשאר חיברים ומהו דתימא דתקרב תמורתה אע"ג דהיא לא קריבה קמ"ל דלא קריבה כיון דמכח קדושה דחויה קא אתיא:

ותמורת שלמים ש"מ מיהדר קהדר בה ור"י אמר לאכי אמר תמורת עולה תמורת שלמים לגמיר דכולהו עולה כולהו שלמים והתניא בגיניותא וכן היא הגריסא בכש"י וזכחים דף ל ע"ב, ועי' מ"ע יד) שלמים מהדר קא מהדר ביה מתמורת עולה ור' יוסי סבר הדין גברא דאמר הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים טוא (ש"מ) עו) בסכי הס"ד. ומה"ד תליין בדבריו האמרוים כלום דודאי לא מצי לאימלוכי הס"ד. ומא"כ מה"ד ר' יוסי היינו רבנן כו' מודו הס"ד (ש"מ) עו) דאין בדבריו האמרוים (ש"מ) יז) בהמה זו חציה (ש"מ) יח) בפירקא קמא אפ"ה (ש"מ) יט) עי' רש"ק וא"ק כ) אינו מחויב (צי"ק) כא) אלא גם היא מתימכר כל"ל (מצי"ד) כב) קריבה דהויא בה ריעותא אבל תמורה דלית בה ריעותא תיקרב קמ"ל דלא דמאי שנא איהי דלא קריבה (ש"מ) כג) חייבי אלא טעמא דר"מ בתמורת (ש"מ) כד) שלמים פליגי (צי"ק) כה) בר יוסף (ש"מ) כו) אלא דעתיה כל"ל (ריעב"ץ) כז) מיתת או נמתק (ש"מ)

מוסף רש"י

דברי הכל תפוס לשון ראשון. דאין קדושה חלה על קדושה (זבחים ל: ושם ד"ה לא חיילא). **תרוייהו קדשי.** שוחל ומתכוין לכך ומתעה ויהא דמי חציה עולה ודמי חציה שלמים (שם. ושם ד"ה חיילא. ועי"ש בהמשך גירסא אחרת). **הקדיש חצייה.** אמר מסס (זבחים יב.). **ואינה קריבה.** שוחל ומתחילת הקדשה לא נחלה להקריב, דאלייה היתה חולין ואחר מעיקרו הוא, הלכך אינה קריבה עוד ומתעה ולוקחין בדמיה אחרת (שם. וכעי"ז קדושין ז. וכריתות כז.). **ועושה תמורה.** אם תמיר בה (קדושין שם) שהא אינה דשותפין (זבחים שם). **ותמורתה כיוצא בה.** דאינה קריבה, דמכח קדושה דחויה כתמה (קדושין שם).

שינויי נוסחאות

א) ל"ל יוסף. ב) קדשי. ג"א שניה נמי מיילא לא (ש"מ) ג) זו ותפוס לשון ראשון ורבי (ש"מ) ד) קמ"ל. ל"א מהדר קא הדר ביה מתמורת עולה לתמורת שלמים שוחל ואין תפיס תחלת דבריו תמורת עולה, ור' יוסי סבר הדין גברא הוא דקא אמינא תמורה על עולה ועל שלמים לא תפסא תמורה דתרוייהו ומש"ה הוא דאמר תמורת עולה ותמורת שלמים אלא דהין הוא דתמורת עולה ושלמים דבריו קיימים, והתניא הרי זו תמורת עולה דבריו קיימים, וכן הכא נמי אין זו תמורת עולה תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה דברי ר"מ וחכמים אומרים תרעה עד שתסתאב ותימכר ויביא בדמי חציה תמורת עולה ובדמי חציה תמורת שלמים ה א"ר יוסי אם לכך נתכוון מתחלה הואיל וא"א להוציא שני שמות כאחת דבריו קיימין רבי יוסי היינו רבנן כולה רבי יוסי קתני לה תניא אידך בהמה חציה עולה וחציה חטאת (כולה) תיקרב עולה דברי ר"מ ר' יוסי אומר תמות ושוין אבאומר חציה חטאת וחציה עולה שתמות שוין מני ר"מ פשיטא מהו דתימא אי לאו דאשמעינן הוה אמינא טעמא דר"מ לאו משום תפוס לשון ראשון אלא היינו טעמא חטאת מעורבת קריבה ואפילו כי אמר חציה חטאת והדר אמר חציה עולה קריבה קמ"ל דלא תניא אידך גאמר בהמה זו חציה עולה וחציה שלמים קדושה ואינה קריבה דעושה תמורה גותמורתו כיוצא בו מני רבי יוסי היא פשיטא דקדושה ואינה קריבה תמורתה איצטריך ליה דמהו דתימא נהי דהיא לא קרבה תמורתה תקרב קא משמע לן מאי שנא היא דלא קרבה דהויא לה קדושה דחויה תמורתה נמי מכח קדושה דחויה קאתיא דאמר רבי יוחנן הבהמה של שני שותפים הקדיש חציה שלו וחזר ולקח חציה אחרת והקדישה קדושה ואינה קריבה ועושה תמורה ותמורתה

קדושת

עין משפט נר מצוה

יז א ב מיי' פט"ו מהל' מעה"ק הלכה ג:
יח ג מיי' פ"ג מהלכות תמורה הלכה ג:
יט ד מיי' פט"ו מהל' מעה"ק הל' ד עי' כ"מ:

מוסף רש"י

דברי הכל תפוס לשון ראשון. דאין קדושה חלה על קדושה (זבחים ל: ושם ד"ה לא חיילא). **תרוייהו קדשי.** שוחל ומתכוין לכך ומתעה ויהא דמי חציה עולה ודמי חציה שלמים (שם. ושם ד"ה חיילא. ועי"ש בהמשך גירסא אחרת). **הקדיש חצייה.** אמר מסס (זבחים יב.). **ואינה קריבה.** שוחל ומתחילת הקדשה לא נחלה להקריב, דאלייה היתה חולין ואחר מעיקרו הוא, הלכך אינה קריבה עוד ומתעה ולוקחין בדמיה אחרת (שם. וכעי"ז קדושין ז. וכריתות כז.). **ועושה תמורה.** אם תמיר בה (קדושין שם) שהא אינה דשותפין (זבחים שם). **ותמורתה כיוצא בה.** דאינה קריבה, דמכח קדושה דחויה כתמה (קדושין שם).

שיטה מקובצת

חטאת מעורבת קריבה. גליון דדעתיה להקדיש קדושה דחזיא להקריבה טפי מקדושה דאזלא למיתה. גליון: **תוס' ד"ה אמר ר' יצחק וכו' קדושה ואינה קריבה.** וז"ל הגליון ואינה קריבה לפי דהוה משמע חציה הוי תמורת עולה וחציה תמורת שלמים לכך אמ' תמורת עולה ותמורת שלמים דתהוי קדושה ליקרב הלכך אע"פ דאמר בהאי לישנא לתרוייהו איכוון והוי כאומר לא תחול זו אא"כ חלה זו ע"כ: